

Integruotų teritorijų vystymo programų rengimo gairės

Vidaus reikalų ministerijos
Regioninės politikos departamento
Regioninės politikos strateginio
koordinavimo skyriaus vyr. specialistas
Andrius Valickas

VIDAUS REIKALŲ
MINISTERIJA

LIETUVOS
REGIONINĖ POLITIKA

ES struktūrinės paramos panaudojimo strategija

Regioninės politikos strategija

Žmogiškųjų išteklių VP

Ekonomikos augimo VP

Sanglaudos skatinimo VP

Horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimo gairės (metodinės rekomendacijos)

Prioritetiniai projektų atrankos kriterijai

Regionų socialinių ir ekonominių skirtumų mažinimo programa

Tikslinės teritorijos

Darželių (patalpų, įrangos) atnaujinimas

Nestacionarios soc. paslaugos

Krizių centrai, psichikos dienos stacionarai

Visuomenės sveikatos biurai

Užterštų teritorijų tvarkymas

Daugiafunkciai centrai

Turizmas (vietinės reikšmės)

Vandens telkinių valymas

Viešųjų pastatų renovavimas

Regioniniai centrai

Probleminės teritorijos

Daugiabučiai

Soc. būstas

Kaimo diversifikavimas

Administraciniai gebėjimai

Strateginis planavimas, teritorijų planavimas

E demokratija

Vietiniai keliai ir gatvės

VIDAUS REIKALŲ
MINISTERIJA

LIETUVOS
REGIONINĖ POLITIKA

TELŠIŲ REGIONINIO CENTRO PLĖTROS PROGRAMA

?

TIKSLINĖS TERITORIJOS

2007-2013 m.	2014-2020 m.
7 regioniniai centrai	5 didžiųjų miestų dalys
14 probleminių teritorijų	23 tikslinės teritorijos (savivaldybių centrų ir miestų virš 6 tūkst. gyventojų)
Kaimo diversifikavimas (projektai virš 200 tūkst. eurų)	1-6 tūkst. gyventojų gyvenamosios vietovės (išskyrus savivaldybių centrus)
(EŽŪFKP) Kaimų atnaujinimas (projektai iki 200 tūkst. eurų)	(EŽŪFKP) Gyvenamosios vietovės iki 1000 gyventojų

Vietoje kiekvienos tikslinės teritorijos atskiros programos rengiamos miesto daliai arba miestų grupei:

Integruotosios teritorijų vystymo programos:

- Miesto dalies (5 didieji miestai);
- Apskritis (regioninės be 5 didžiųjų miestų).

VIDAUS REIKALŲ
MINISTERIJA

LIETUVOS
REGIONINĖ POLITIKA

Integruotos teritorinės investicijos

Integruotos teritorinės investicijos

Esmė:

- orientuotas į konkrečios vietovės specifiką investicijų koncentravimas;
- naudojami bent 2 veiksmų programų prioritetai;
- įgyvendinama daugiasektorinių strategijų pagrindu;
- Lietuva ITI naudoja tvariai miestų plėtrai (didieji miestai, privaloma) ir mažų ir vidutinių miestų problemoms spręsti;
- Bendruomenės inicijuojama vietos plėtra gali būti – ITI/URBAN dalis.

Integruota teritorijos vystymo programa
(strategija)

Miestas/miestai

ITI teritorija

Tikslinė
teritorija

Demografija

Ekonomika

Socialinė raida

Aplinkosauga

Klimato kaita

Kompleksiniai projektai (7 VP
prioriteto 7.1.1. konkretus
uždavinys)

Ryšiai su priemiestinėmis/kaimo teritorijomis

CLLD (8 VP prioriteto 8.6.1
konkretus uždavinys)

CLLD už tikslinės
teritorijos ribų
(neprivaloma)

Kiti veiksmų programos prioritetai –
indėlis: transportas, aplinkosauga,
energetika, socialinės paslaugos ir kt.
(specifinėms problemoms spręsti)

Miesto/kaimo
bendradarbiavimas

Kaimo vietovių
CLLD

URBAN+ITI=STRATEGIJA

- ekonomikai;
  - aplinkai;
  - klimato kaitai;
  - socialinėms sąlygoms;
  - demografiniams pokyčiams.
- ✓ Nuostatos dėl bendradarbiavimo su valstybės institucijomis (reikalingi bendri veiksmai);
- ✓ Nuostatos dėl bendradarbiavimo su verslu, nevyriausybinio sektoriumi ir bendruomene (įskaitant gaires CLLD strategijoms – spręstinas problemas ir planuojamus PPP projektus)

VRM/KM veiklos Integruotose programose

(7.1 Veiksmų programos investicinis prioritetas):

- Viešųjų erdvių modernizavimas, kuriant papildomus ar naujus miestų traukos centrus ar stiprinant esamus
- Neišnaudotos, apleistos infrastruktūros ir teritorijų konversija pritaikant jas naujai komercinei veiklai, gyvenamajai statybai, socialinei infrastruktūrai, bendruomenių veiklai, netradicinių erdvių pritaikymas kultūros veikloms...
- Gyvenamosios aplinkos gerinimas gyvenamuosiuose rajonuose..., skatinat gyventojus rinktis gyvenamąją vietą arčiau darbo vietos (efektyviau išnaudojant esamą ekonominę infrastruktūrą).
- Kultūros infrastruktūros modernizavimas ir konversija, didinant kultūros išteklių prieinamumą, skatinantį tvarų ekonomikos augimą, tikslinių teritorijų (miestų) konkurencingumą ir gyvenamosios vietos patrauklumą (KM)
- **Bendruomenės inicijuojama vietos plėtra (mažiems ir vidutiniams miestams – pasirenkama).**

Galimas kitų institucijų indėlis (I) (infrastruktūra)

Daugiabučių
atnaujinimas (AM)

Darnus judumas,
transportas, (SM)

Inžinerinės
infrastruktūros
atnaujinimas (AM, EM)

Aplinkosauginė
inžinerija (AM, EM)
oras, vanduo,
atliekos, energijos
taupymas)

Socialinės
infrastruktūros
atnaujinimas, plėtra
(SADM, SAM, ŠMM,
AM)

Paveldas (KM)

Galimas kitų institucijų indėlis (II) („minkštosios“ veiklos)

Švietimas, neformalus
ugdymas (ŠMM)

Socialinės paslaugos
(bendruomeninės
paslaugos,
destitucionalizacija
(SADM)

Sveikatinimas (SAM)

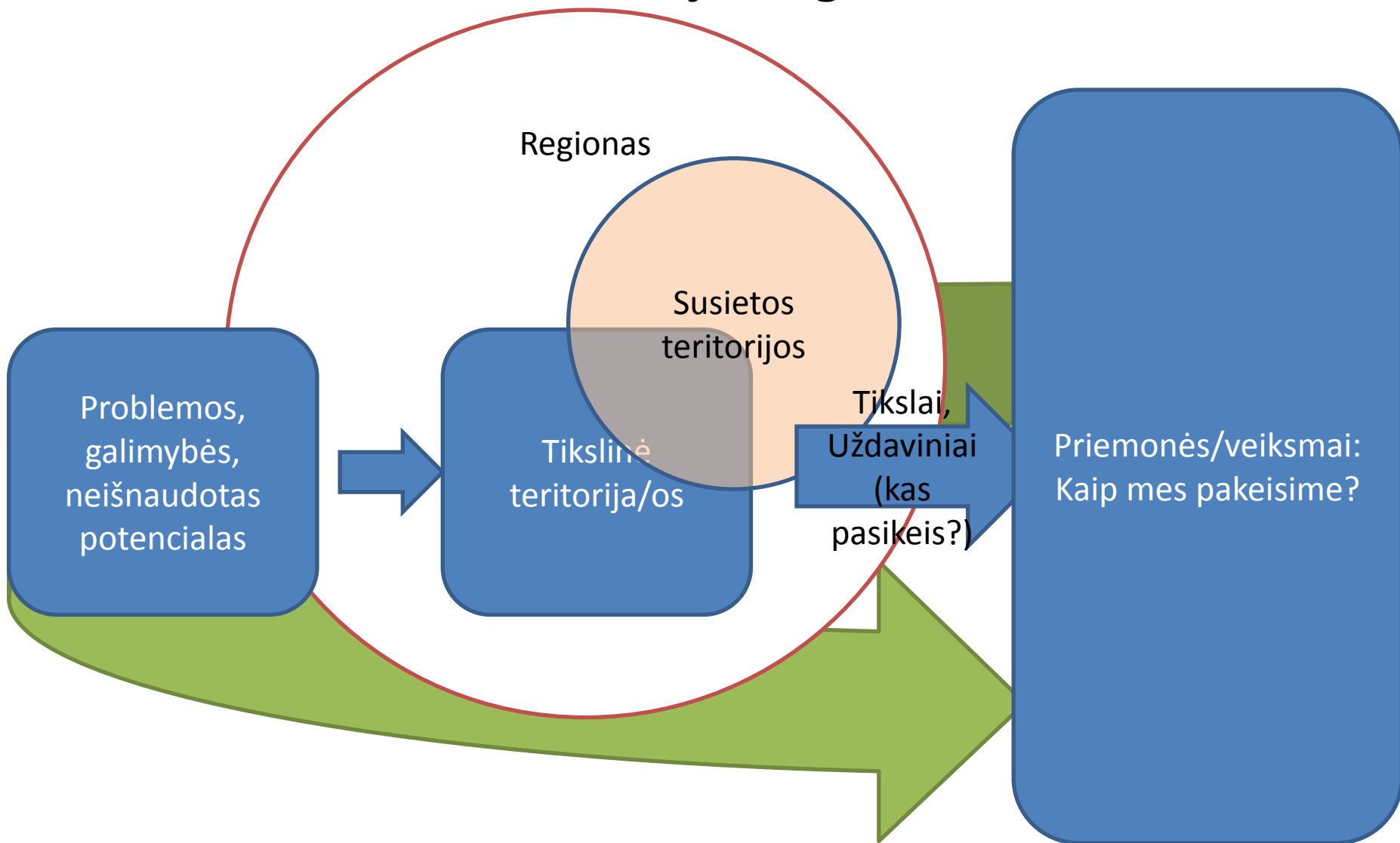

Užimtumas ir verslas
MTEP, kūrybinės
industrijos, žaliosios
technologijos, socialinis
verslas (ŪM, SADM)

VVG
bendradarbiavimas
(BIVP) (VRM, ŽŪM)

Integruotos teritorinės investicijos/URBAN Intervencijos logika:

VIDAUS REIKALŲ
MINISTERIJA

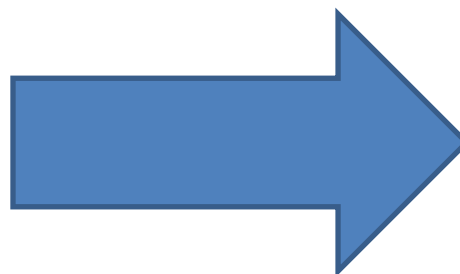

LIETUVOS
REGIONINĖ POLITIKA

Integruotos teritorinės investicijos/URBAN

Ne:

?

Priemonės/projektai
(shopping list)

VIDAUS REIKALŲ
MINISTERIJA

LIETUVOS
REGIONINĖ POLITIKA

INTEGRUOTŲ TERITORIJŲ VYSTYMO PROGRAMŲ GAIRĖS

Analizė

- Teisinė ir planavimo aplinka (taikomi teritorijai strateginiai dokumentai ir teritorijų planavimo dokumentai);
- Svarbiausi vidaus ir išorės veiksniai;
- Urbanistinės struktūros ypatymai;
- Tikslinių teritorijų pagrindimas (didieji miestai);
- Susietų teritorijų pagrindimas (tiesioginės sąsajos, funkciniai ryšiai);

Rezultatas: Žinom kas yra negerai (arba gerai).

Reiklavimai analizei: trumpa, aiški, panaudojama.

Padės rengti: Regioninės plėtros departamentas.

Strategija

(programos įgyvendinimo teritorijos vystymo tikslai, uždaviniai ir priemonės)

- Kam to reikia?

Miestai nėra vienodi;

Resursai riboti;

Reikia atskirti priežastis nuo pasekmių;

Visada yra keletas galimų sprendimo būdų, tačiau visiems įgyvendinti nepakaks: laiko, žmonių ir finansų.

Rezultatas: žinoma teritorija ir jai reikalingi pokyčiai.

Reiklavimai: planuojama tai, ką įmanoma pakeisti ir išmatuoti; pasirenkamos optimalios sprendimų alternatyvos ir tai įrodoma.

Padės rengti: Regioninės plėtros departamentas.

Tikslai:

Reiklavimai:

- realūs (nėra esminių teisinių, finansinių ir kitų kliūčių jiems įgyvendinti);
- Išplaukia tiesiogiai iš analizės (SSGG)
- Įvardija vieną, konkretų, išmatuojamą rezultatą (*infrastruktūra nėra rezultatas*);
- Nustato – kada šio rezultato tikėtis;
- Pasirinkti įvertinus alternatyvas.

Tikslo alternatyvos pasirinkimas

Bent 2 alternatyvos (skirtingos problemų grupės)

status quo – nėra alternatyva

- Kriterijai:
- Svarba – sprendžiamos esminės problemos; pateikiami argumentai kodėl viena problema svarbesnė už kitą (remiantis analizės duomenimis)
- Išspręsta problemų grupė įvardinta kaip konkretus (kiekybinis) rezultatas;
- Poveikis (teigiamas ir neigiamas) su programos įgyvendinimu nesusijusiems asmenims; (pvz., investicija, sukurianti naujų darbo vietų, gali pakenkti gamtai ar pabloginti gyvenimo kokybę);
- Išorinės rizikos.

Uždaviniai ir priemonės:

Kaip ir tikslai:

- realūs (nėra esminių teisinių, finansinių ir kitų kliūčių jiems įgyvendinti);
  - Išplaukia tiesiogiai iš analizės (SSGG)
  - Nustato – terminą;
  - Pasirinkti įvertinus alternatyvas.
- +
- Įvardija vieną, konkretų, išmatuojamą produktą (pvz. pašalintą problemos priežastį) ir Veiksmų programos produktus, kuriuos pasieks.
  - Nustato priemones (būdus), kuriomis šiuos produktus pasieks: ar tai tiesioginės viešos investicijos (tame tarpe ES), finansinės priemonės (paskolos, garantijos), įgyvendinimo decentralizavimas (konkursai, bendruomenės inicijuojama vietos plėtra), privačios investicijos, optimizavimas ir pan?
  - Nustato priemonių, būsimų veiksmų tarpusavio sąsajas.

Uždavinių ir priemonių alternatyvų analizė

Bent 3 alternatyvos **tai pačiai įvardintai problemai** (stiprybei, silpnybei, galimybei). Skiriasi priemonių rinkinys.

status quo – nėra alternatyva

- Kriterijai:
- Poveikis (teigiamas ir neigiamas) su programos įgyvendinimu nesusijusiems asmenims.
- Išorinės rizikos.
- Vidiniai apribojimai (žogiškieji ištekliai, finansai, teisinės kliūtys).
- Rezultatyvumas (vieni produktai svarbesni už kitus).
- Sąnaudų efektyvumas.

Veiksmų planas

Apima tik vastybės ar regiono planavimo projektus (finasinės priemonės, BIVP, organizacinės priemonės... nedetalizuojamos). Reikalavimai:

- produkto vertinimo kriterijų rodiklių reikšmių pokytis – tiesioginė veiksmų pasekmė;
- aiškūs tarpusavio ryšiai, tiesioginiai ryšiais su kitomis uždavinio įgyvendinimo priemonėmis (pavyzdžiui, skirtingų sektorių (skirtingų ministerijų kompetencijos) veiksmai turi būti įgyvendinami laikantis eiliškumo dėl fiziškai susietų ar nedalomų infrastruktūros objektų);
- vieną veiksmą įgyvendina vienas pagrindinis vykdytojas;
- Palygintos veiksmų įgyvendinimo alternatyvos (tokiu atveju projektams optimalios alternatyvos pasirinkimo vertinimas gali būti netaikomas, arba taikomas tik techninio lygmens vidiniams projekto sprendiniams).

ITI planavimas

Integruotos teritorijos
vystymo programos
parengimas

Savivaldybės,
ministerijos,
VRM

Bendra
strategija ir
priemonių
planas

PROJEKTŲ
SĄRAŠAS (V)

UŽDAVINIAI (K,
BIVP)

PROJEKTŲ
SĄRAŠAS (R)

Valstybiniai

Valstybės sąrašai sudaromi pagal suderintas ITI (ITVP-nacionaliniai strateginiai dokumentai)

BIVP, konkursai

Priemonės
į RPP

regioniniai

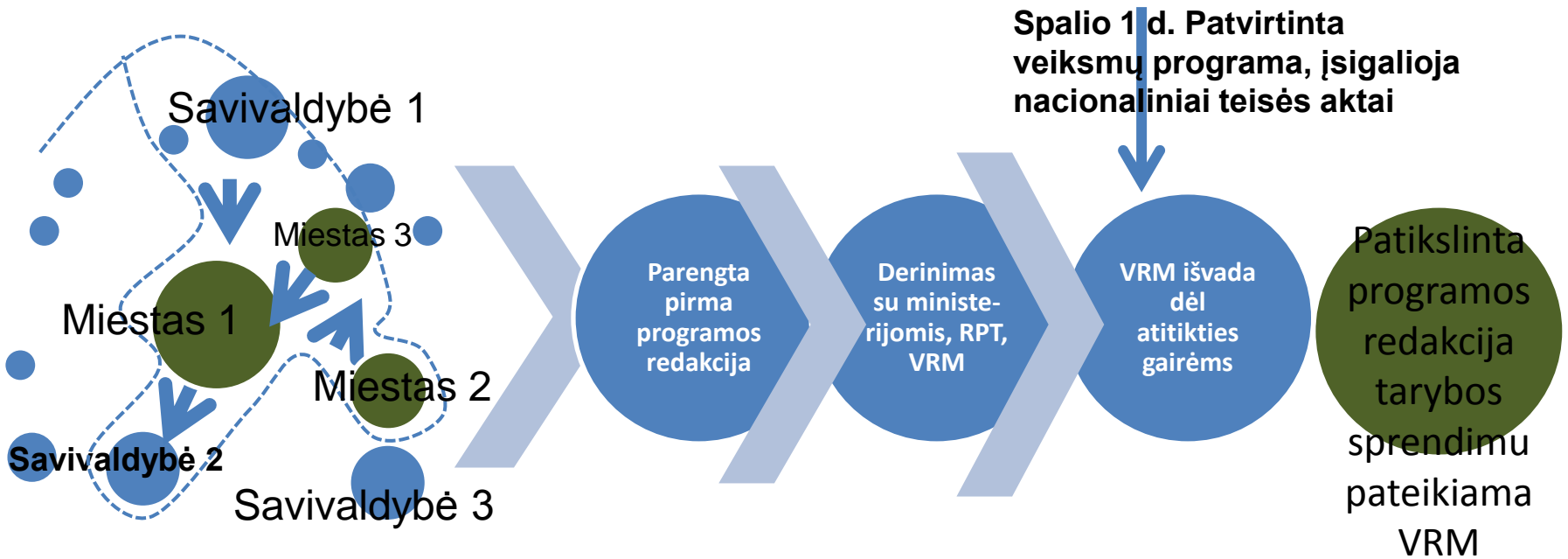
Toliau kaip R

Projektų
sąrašas (R)

Regiono plėtros
planas

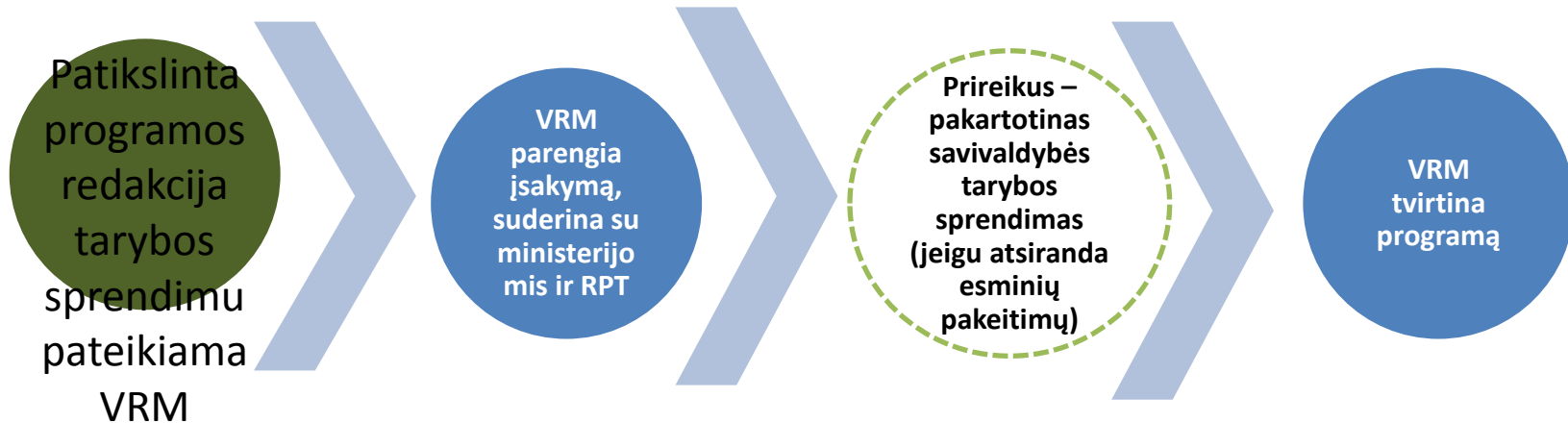
I etapas (iki 2014 spalio 1 d.)

VRM: išskiria tikslines teritorijas, konsultuoja dėl gairių taikymo;
Savivaldybės: rengia programas, nusistato susietas teritorijas;
RPD prie VRM: koordinuoja veiksmus, aptarnauja techniškai;
Ministerijos: teikia pastabas, pasiūlymus.

II etapas (nuo 2014 spalio 1 d. iki 2014 gruodžio 31 d.)

VRM: oficialiai derina programą;

VIDAUS REIKALŲ
MINISTERIJA

LIETUVOS
REGIONINĖ POLITIKA

Bendruomenės inicijuojama vietos plėtra

BIVP strategijų suderinamumas/papildomumas

Bendri principai, tačiau skirtingos vietovės su specifinėmis problemomis

BIVP įgyvendinimas miestuose
(virš 6 tūkst. gyventojų ir savivaldybių centrai –
VRM)

BIVP įgyvendinimas kaimo vietovėse
(iki 6 tūkst. gyventojų, išskyrus savivaldybių
centrus – ŽŪM)

Finansavimo šaltinis – Europos socialinis fondas

Finansavimo šaltinis – Europos žemės ūkio fondas
kaimo plėtrai

Siekama išnaudoti miestų vystymui bendruomenės
potencialą – pasiekti didžiausią miestų plėtrai skirtų
viešųjų investicijų efektyvumą ir rezultatų tvarumą

Siekama paskatinti kaimo vietovių bendruomenių
įsitraukimą į vietos problemų sprendimą

Takoskyra

Kai kurių iniciatyvų sėkmingas įgyvendinimas neapsiriboja
fizinėmis miestų ir kaimų gyvenamųjų vietovių, žuvininkystės
regionų ribomis

Taip pat tikslinga sudaryti galimybes dalintis visų tipų strategijų
įgyvendinimo patirtimi

**Atsižvelgiant į tai tikslinga numatyti visų teritorijų
strategijoms privaloma lėšų dalį (pvz. 5-10 proc.), skirtą
įgyvendinti bendradarbiavimo (plačiąja prasme) projektus**

BIVP įgyvendinimas žuvininkystės
regionuose – ŽŪM

Finansavimo šaltinis – Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondas

Siekama paskatinti žuvininkystės regionų bendruomenių įsitraukimą į problemų sprendimą

Takoskyra

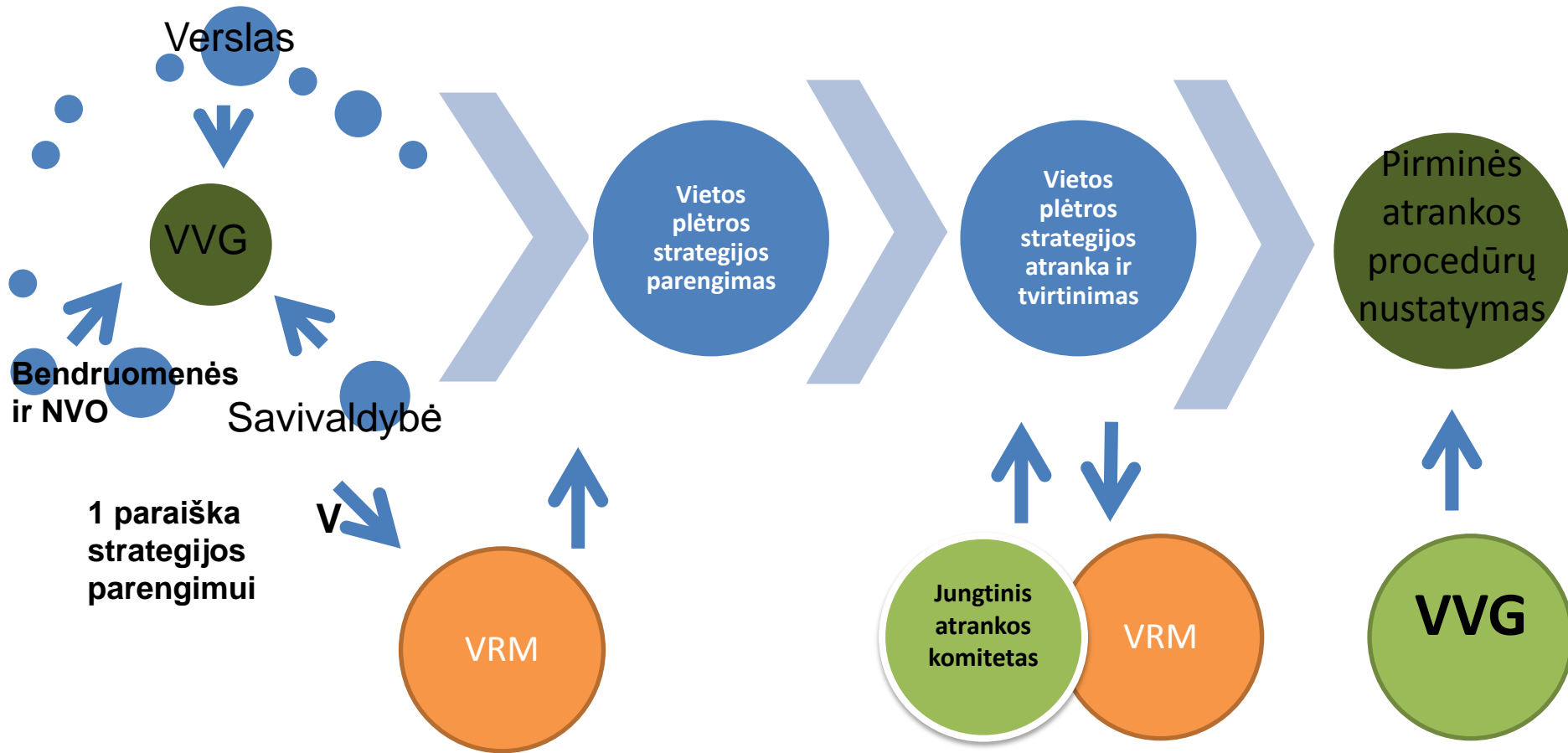
Veiklos:

- **Bendruomenės inicijuojamos veiklos, skirtos socialinei atskirčiai mažinti** – psichosocialinės, sociokultūrinės paslaugos, bendruomenių dirbančių su socialinės rizikos asmenimis mokymai; informacijos sklaida ir tarpininkavimas gaunant pagalbą ir paslaugas, savipagalbos grupių steigimas ir kt.
- **Užimtumo skatinimas, padedant bedarbiams ir neaktyviems asmenims įgyti naujų įgūdžių, įtraukiant juos į visuomeninę veiklą ir tarpininkaujant įdarbinant** (bendradarbiaujant su teritorijoje veikiančiais verslais ir vietos valdžia);
- **Neformalios verslumą skatinančios iniciatyvos** (pavyzdžiui, mentorystė, tarpininkavimas, konsultacijos besikuriančiam verslui ar individualią veiklą pradedantiems asmenims);
- **Bendradarbiavimo ir informacijos sklaidos tinklų kūrimas** (įskaitant bendradarbiavimą su kaimo vietovių vietos veiklos grupėmis);

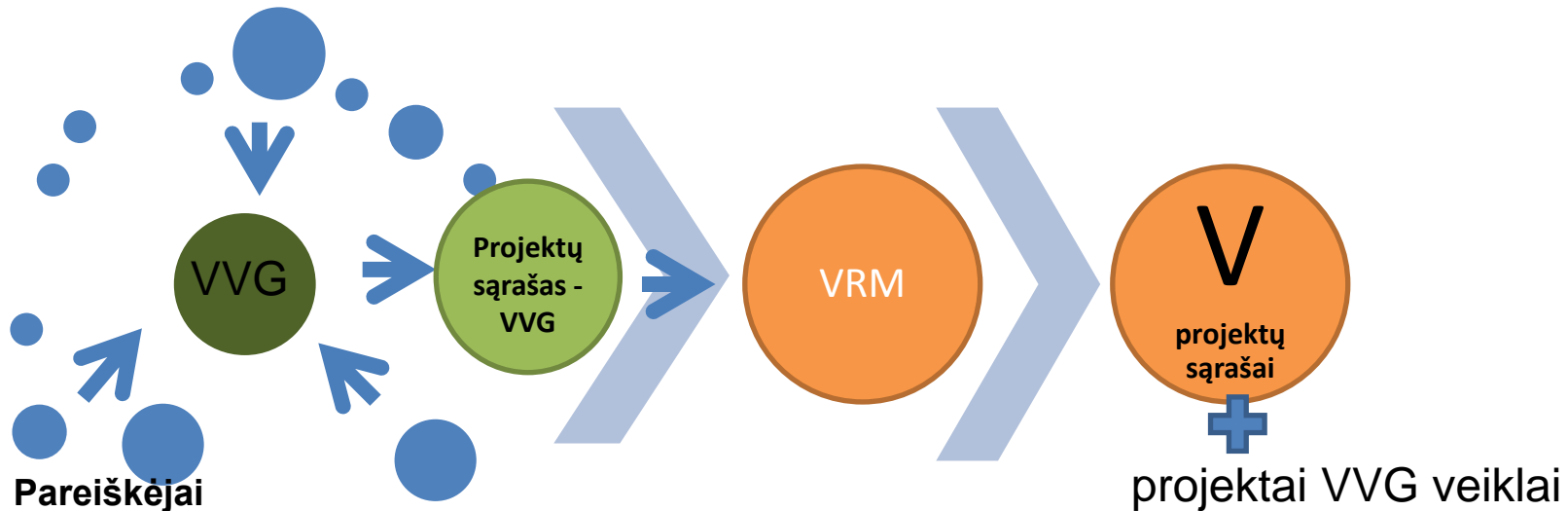

BIVP projektų planavimas (I)

BIVP projektų planavimas (II)

Pirminė projektų
atranka

**Toliau kaip valstybės
projektai**

Rezultatai?

- 3000 dalyvių (tikslinių grupių asmenų) gaus pagalbą ir paslaugas;
- 20 proc. (600) dalyvių padėtis darbo rinkoje pagerės;
- 10 proc. (300) dalyvių po projektų pabaigos tęs savanorišką veiklą;

VIDAUS REIKALŲ
MINISTERIJA

LIETUVOS
REGIONINĖ POLITIKA

BENDRUOMENĖS INICIJUOJAMA VIETOS PLĖTRA (NUO 6 TŪKST. GYV. IR MAŽESNI SAVIVALDYBIŲ CENTRAI)

VIDAUS REIKALŲ
MINISTERIJA

LIETUVOS
REGIONINĖ POLITIKA

MAŽIEJI MIESTAI IR KAIMO VIETOVĖS (1-6 TŪKST. GYV. IŠSKYRUS SAVIVALDYBIŲ CENTRUS)

VIDAUS REIKALŲ
MINISTERIJA

LIETUVOS
REGIONINĖ POLITIKA

IŠŠŪKIAI

- Skurdas kaimo vietovėse;
- Demografinis senėjimas (poreikis optimizuoti, pertvarkyti infrastruktūrą);
- Nepakankamas pagrindinių paslaugų prieinamumas;

Veiklos:

- Viešųjų erdvių kokybės gerinimas (pritaikant jas rekreacijai, saviraiškai, bendravimui, mokymuisi ar investicijoms);
- Apleistų ar neefektyviai naudojamų pastatų, kitos infrastruktūros konversija, funkcionalumo didinimas (pritaikant viešosioms, socialinėms paslaugoms, bendruomenių veiklai).
- Kitos veiklos, reikalingos kompleksiskai vystant mažųjų miestų ir kaimo vietovių infrastruktūrą (įskaitant neefektyviai išteklius naudojančių, aplinką žalojančių pastatų ar statinių griovimą).